

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

מספר בקשה: 1

לפני כבוד השופטת יעל בלכר

ילון שפס (החייב)
ע"י ב"כ עו"ד אבו סמרה ח. רודינא

המבקש

נגד

1. עו"ד שלמה הנדל (המנהל המיוחד)
2. המוסד לביטוח לאומי
3. כונס נכסים רשמי תל אביב

המשיבים

החלטה

לפניי בקשת החייב, המתגורר בחו"ל כ- 27 שנים, למתן צו הפטר מחובותיו, כשהחוב היחיד עליו הצהיר בבקשתו למתן צו כינוס ובגינו הוגשה תביעת חוב לתיק הפש"ר, הוא חוב מזונות למל"ל.

רקע כללי

1. החייב, גרוש ואב לבגירה, יליד 1961, הגיש ביום 11/9/19 באמצעות באת כוחו, את בקשתו למתן צו כינוס, ממקום מושבו בג'נבה, שם הוא מתגורר מאז שנת 1993 ועד היום. ביום 23/9/2019 ניתן לחייב צו כינוס. החייב לא חויב בתשלום כשלהו לטובת קופת הכינוס (צו תשלומים ע"ס 0 ₪). דיון בעניינו של החייב נקבע ליום 18/3/21.
2. במסגרת הבקשה למתן צו כינוס, הצהיר החייב על חוב יחיד - חוב מזונות למוסד לביטוח לאומי, שהועמד ביום הגשת הבקשה, על סך של 119,887 ₪. בגין חוב זה נפתח כנגד החייב תיק הוצל"פ מיום 22/12/93 (תיק ההוצל"פ). כעולה מטענות החייב, בתו בגינה חויב במזונות, היא בגירה בת למעלה מ- 30 שנים.
3. מלבד תביעת חוב מזונות שהוגשה על ידי המל"ל, לא הוגשו כנגד החייב תביעות חוב נוספות.
4. ביום 14/6/20, טרם הדיון ובטרם נחקר, הגיש החייב (שמתגורר כאמור, בחו"ל) את הבקשה שלפניי, בה התבקש בית המשפט ליתן לו צו הפטר מחובותיו ולמעשה, צו הפטר מחוב

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

המזונות, שהוא החוב היחיד בעניינו. זאת, לאור גילו, מצבו הבריאותי ומהטעם שהוא מתקיים מסיוע סוציאלי בחו"ל ואין ביכולתו לשלם את החוב; וכן, לנוכח העובדה שמדובר בחוב ישן עבור מזונות קטינה שבגרה זה מכבר.

5. מטרת הבקשה להפטר, כפי שעולה מן הבקשה לצו כינוס במסגרת תיק ההוצל"פ כמו גם מהבקשה למתן צו הפטר - היא הסרת צו עיכוב היציאה מן הארץ שהוצא כנגד החייב במסגרת תיק ההוצל"פ, על מנת שיוכל לבקר את הוריו המבוגרים המתגוררים בישראל (לפי הבקשה, בני למעלה מ-85) ולשוב לשוויץ, שם מנהל החייב את חייו, לרבות קבלת טיפול והמשך מעקב רפואי. החייב הביע חשש כי אם יבקר בארץ לא יוכל לשוב לגינבה, שם, כאמור, מרכז חייו ושם הוא מקבל טיפולים ושירותים שלא יקבל בארץ.

6. בהחלטתי מיום 14/6/20 ביקשתי (תחילה) לקבל את עמדת המנהל המיוחד לבקשה ולעצם מתן צו כינוס ופתיחתו של ההליך בנסיבות העניין, תוך שהערתי כי "על פניו, מעוררת הבקשה ולמעשה, עצם מתן צו הכינוס, קושי לא מבוטל. לא רק משעה שההליך הוגש רק בשל חוב המזונות (ואף כלל לא ברור אם נעשה ניסיון כלשהו לבוא בדברים עם המל"ל לצורך הסדר), אלא גם מכיוון שהחייב כלל אינו תושב ישראל והוא מתגורר בג'נבה. נראה מתוך הכתוב כי ההליך הוא אך אמצעי להסרת צו עיכוב יציאה מן הארץ, על מנת שהמבקש יוכל לבקר את הוריו (מטרה חיובית וברוכה כשלעצמה) ולצאת בבטחה את הארץ. במובנים המקובלים של הליך פש"ר הבקשה אף מקדימה את זמנה. ההליך רק נפתח וכבר מבקש החייב הפטר ומבקש כי יחול גם על חוב המזונות (שהוא למעשה החוב היחיד שהוצהר...). ... נראה כי טוב יעשה החייב אם יפנה למל"ל להסדיר את החוב בהסכמה."

7. כאמור, נוכח הקשיים שעלו וצפו מהבקשה, המלצתי לחייב לפנות במקביל למל"ל על מנת להסדיר את החוב והעניין בהסכמה. למרבה הצער, החייב לא שעה להמלצתי והמשיך להתנהל במסגרת בקשות בהליך זה. אין מנוס, אפוא, מליתן החלטה.

8. אקדים ואומר כי המל"ל, המנהל המיוחד והכנ"ר, מתנגדים לבקשה וסבורים כי יש להורות על ביטול ההליך. מצאתי לקבל עמדתם. הכל כמפורט להלן.

בקשות החייב

9. בבקשתו לצו כינוס, שנתמכה בתצהיר מדצמבר 2018, ציין החייב כי הוא מצוי במעקב רפואי בשל מצבו הרפואי ומתקיים (בג'נבה) מסיוע סוציאלי; וכי בשל מצבו אינו מסוגל לעבוד ואין לו כל נכסים. אין לו כל מקור פרנסה מלבד הקצבה ופוטנציאל ההשתכרות אפסי. הוריו בני

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

למעלה מ-85, מצבם הבריאותי והכלכלי קשה, רובצים עליהם חובות והלוואות ואין באפשרותם לסייע בהחזרת החוב או לנסוע אליו לג'נבה.

10. החייב טען, כי כיוון שמרכז חייו בג'נבה ולאור מצבו הרפואי הטיפולים והשירותים שהוא מקבל בג'נבה ולא יקבל בארץ וכתוצאה מההליכים שננקטו כנגדו בהוצל"פ, אינו יכול לבקר את הוריו בארץ. אין ביכולתו לשלם את החוב או חלק ממנו וקיים סיכון רב שאם יבקר בארץ לא יוכל לחזור לג'נבה, מה שעלול לפגוע בו אנושות.

11. מפאת צנעת הפרט לא אפרט מעבר לכך אשר למצבו של החייב. לבקשה צורפו תרגומים מאושרים של מסמכים וביניהם אישור מאפריל 2018 על היותו במעקב רפואי בשל בעיות רפואיות שונות בגין נדרש החייב לטיפול תרופתי יומי ופגישות מעקב על בסיס שבועי. עוד עולה מן האישור הנ"ל כי בית החולים הכללי בג'נבה נושא בתשלום דמי השכירות וביטוח הבריאות עבור החייב. צורף גם "אישור קבלת סיוע כספי" לפיו החייב מקבל סיוע כספי משנת 2003 ע"ס של 477.40 פרנקים שווייצריים לחודש, תוספת שיקום ו"הטבות מזדמנות" לצורך מחייתו.

12. לעניין החוב למל"ל טען החייב, כי על אף מצבו במשך השנים שמר החייב על קשר קרוב ורצוף עם בתו והעביר לגרושתו מדי חודש, בין השנים 2001-2002, סך של 1,000 פרנק שווייצרי, שעולה על סכום המזונות שנקבע ועמד אז, על סך של 1,500 ש"ח. כן טען כי בשנת 2002 נאלץ לקחת הלוואה מהקהילה היהודית בסך של 4,000 פרנק שווייצרי כדי שיוכל לארח את בתו אצלו בחו"ל, והדבר הכניס אותו לחובות שרובצים על כתפיו עד היום.

13. לטענת החייב, נסיבותיו כפי שפורטו בבקשה לצו הפטר, מצדיקות את הפעלת שיקול הדעת המוקנה לבית המשפט ולהחיל את ההפטר שיינתן לו גם על חוב המזונות. לטענתו, במקרה זה מתקיימת תכלית החוק לאפשר למי שכשלו כלכלית להשתלב מחדש בחיי הכלכלה.

14. הבקשה לצו הפטר לא נתמכה בתצהיר החייב אולם חוזרת בעיקרה על הבקשה לצו כינוס.

15. אציין כי למסמכי הבקשה לצו כינוס צורפו כנספחים גם בקשת החייב לקבלת צו הפטר לפי תיקון 47 לחוק ההוצאה לפועל והחלטות רשם ההוצל"פ, שלפיהן נדחתה הבקשה. תחילה מחמת העדר תצהיר ומסמכים מהותיים או כל אסמכתא לגיבוי טענותיו ועוד צוין כי החייב לא שילם מאומה ע"ח החוב בתיק ההוצל"פ (החלטה מיום 17/10/17). לאחר מכן, נדחתה בקשה חוזרת מאותם טעמים, שלא נמצא להם מזור בבקשה החוזרת; ועוד צוין בהחלטה, כי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

החייב אינו מוגבל באמצעים ולא היה מוגבל באמצעים בארבע השנים שקדמו לצו ההפטר ולפיכך, גם מטעם זה לא מתקיימים התנאים לפי חוק ההוצל"פ (החלטה מיום 26/10/17). למעט צירוף המסמכים כאמור, לא צוין דבר ביחס לבקשות והחלטות אלה במי מן הבקשות שהגיש החייב בתיק זה.

16. הבקשה לצו כינוס הוגשה לכנ"ר ביום 2/7/19. בבקשה זו ציין החייב מטעם לא ברור, תחת הקטגוריה "כתובת מגורים נוכחית" כתובת ברח' אינשטיין בתל אביב. כפי שהבהירה ב"כ החייבת (בעקבות החלטתי בעניין), מדובר בכתובתו האחרונה של החייב בישראל טרם שעזב ועבר להתגורר בגינבה. זו דירה שבה התגורר בשכירות ואין כל טענה לזיקה תקפה, קניינית או אחרת של החייב או אף של משפחתו לדירה זו.

טענות הצדדים

המנהל המיוחד

17. המנהל המיוחד מתנגד לבקשה וביקש לבטל את צו הכינוס בשל היעדר זיקה של החייב לישראל, שכן בעת הגשת הבקשה למתן צו כינוס (המהווה את מעשה פשיטת הרגל), שהה בשווייץ ולא התקיימה בעניינו כל זיקה מבין הזיקות המפורטות בפקודה. כמו כן, יש לבטל את ההליך בשל היעדר תועלת בניהול ההליך, משעה שאין עילה ליתן לחייב הפטר מחובו היחיד - חוב המזונות. על רקע הפסיקה, נסיבותיו של החייב וחלוף הזמן, אינם מצדיקים מתן הפטר מחוב המזונות.

18. יצוין, כי המנהל המיוחד זימן לחקירה את הורי החייב, שכן החייב אינו בארץ ואינו זמין לחקירה. כמו כן, החייב לא הגיש דוחות כלל. מחקירתם עלה, בין היתר, כי אין לחייב או להוריו אסמכתאות לתשלום מזונות או מדור לגרושה וכי הורי החייב מסייעים לו כלכלית בסכום שבין 200 ל- 400 פרנק שווייצרי בחודש בממוצע.

המל"ל

19. המל"ל מתנגד אף הוא לבקשת החייב למתן הפטר משעה שמדובר בחייב שנעדר כל זיקה ממשית לארץ, ולא עשה ולו מאמץ קל שבקלים על מנת לפרוע את חובו משך שנים ארוכות; ובשים לב לפסיקה, שלפיה ההפטר מחוב מזונות הוא בגדר חריג, שבו יש לעשות שימוש אך ורק במקרים המתאימים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

20. המל"ל שילם למוטבת המזונות תשלומים בסך כולל של 122,035 ₪ מיום 28/11/93 ועד ליום 28/9/99 בהתאם לפסק דין למזונות. החוב המלא הוא על סך של 127,720 ₪. במסגרת הליכי גביה גבה המל"ל סך של 7,953 ₪ והחוב נכון ליום 27/7/20, הוא 119,767 ₪. המל"ל מציין כי נשא בתשלום המזונות במשך כשש שנים 28/11/93 ועד 28/9/99 ומשכך אין בטענת החייב כי נשא בתשלום המזונות בתקופה מאוחרת יותר, כדי להשפיע על חוב המזונות.

21. נסיבות העניין אינן מצדיקות מתן הפטר מחוב המזונות לפי הפסיקה. ההפטר שמור למקרים חריגים ויש ליישמו במשורה. בדרכי מדובר בנסיבות קשות במיוחד כגון גיל מבוגר מאוד של החייבים ומצב רפואי קשה במיוחד ודרגת אי כושר של 100%. כמו כן, לפי הפסיקה, שאלת תום ליבו של החייב עומדת בראש השיקולים בהליך פשיטת הרגל, גם בבחינת הפטר חוב המזונות. חלופי הזמן כשלעצמו אינו מצדיק מתן הפטר מחוב המזונות. אם תתקבל הטענה שיש לפטור את החייב מחוב המזונות רק לנוכח חלופי הזמן, עלולות להיות השלכות רוחב רבות שליליות ובלתי רצויות. כפי שציין בית המשפט בע"א 7092/13 מ נ' י. מ. אסור ליצור מצב דברים בו חייבים יעדיפו להימנע מתשלום חוב מזונות פסוק משך שנים ארוכות ולאחר מכן יבקשו לקבל הפטר מטעמים הנעוצים בהתנהלותם. אם תתקבל בקשתו של החייב, יהיה בכך "פרס" על התנהלותו של החייב שלא טרח להסדיר את החוב במשך השנים, בניגוד לתכלית שביסוד הוראות הדין אשר מראש נקבע בו כי ככלל, אין בא חוב המזונות בגדר החובות המופטרים.

יתר על כן, החייב לא שילם מזונות משך שנים ארוכות, לא ניסה כלל להסדיר את חובו ולו באמצעות צו תשלומים מינימאלי ויש בכך אינדיקציה לחוסר תום לב.

המל"ל הפנה להחלטת כב' רשם ההוצל"פ מיום 26/10/17, שלפיה נדחתה בקשתו החוזרת של החייב להפטר. בין היתר, נקבע כי לא מתקיימים התנאים לפי הדין למתן ההפטר, כי לא צורפו המסמכים אותם נדרש על פי דין לצרף לבקשה למתן הפטר ולא צורפו אסמכתאות כלשהן באשר למצבו הכלכלי ותצהיר לתמיכה בטענותיו ונמצא להדגיש, כי נקבע ש"מעבר לאמור, החייב לא התייחס ולו במילה אחת לאמור בהחלטת מיום 17.10.17 באשר לעובדה שמיום פתיחת תיק זה לא שולם דבר ע"ח החוב, לא כל שכן במהלך שלוש השנים האחרונות, כאמור בהוראת סע' 369(א)(4) לחוק."

22. אשר ליכולת הפירעון של החייב. המל"ל סבור, כי יש להפריד בין יכולת הפירעון לבין החבות. החייב בהתנהלותו משך שנים ומשלא טרח לנסות להסדיר את החוב, הוביל לכך שייתכן שאינו יכול לפרוע את החוב כיום. לעניין זה יש לציין, כי לעתם מזמנים החיים יכולת פירעון מסוימת מכורח נסיבות שונות. בכל מקרה, טענות החייב בדבר הכנסותיו, הוצאותיו, קשייו הכלכליים ויכולת החזר מקומן לפני רשם ההוצאה לפועל ויש להניח כי נסיבותיו של החייב יקבלו ביטוי הולם בצו התשלומים שייקבע (רע"א 3898/12 לרנר נ' הכנ"ר).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

23. עם זאת, המל"ל לא סתם את הגולל על רצונו של החייב לבקר את הוריו הקשישים. בפתח תגובתו ציין: "באשר לרצון החייב לראות את הוריו הרי שעליו לנסות לבוא בדברים ולהסדיר את החוב או לכל הפחות לנסות להסדיר את ביקורו ללא שיינתן כנגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ. אולם, המל"ל סבור כי הסדר ובקשה זו על החייב להגיש בתיק ההוצאה לפועל". וגם בסופו "עם זאת, המל"ל איננו סוגר את הדלת בפני החייב, מוצע בזאת כי החייב יגיש בקשה מתאימה בתיק ההוצאה פועל באשר לרצונו לבוא ולבקר את הוריו, המל"ל יגיב לגופה של הבקשה לכשתוגש".

עמדת הכנ"ר

24. הכנ"ר הצטרף לעמדות המנהל המיוחד והמל"ל וסבור כי יש להורות על דחיית הבקשה ועל ביטול ההליך. זאת, בשים לב לפסיקה לפיה הפטר מחוב מזונות יינתן במקרים חריגים בלבד.

תגובת החייב

25. החייב הגיש תגובה לתשובות הנ"ל (תגובתו, כמו הבקשה להפטר, אינה נתמכת בתצהיר). לעניין הזיקה לישראל, טען החייב, כי דירת הוריו מצויה בישראל ומשכך, יש לראותו כמי ש"היה גר כרגיל בישראל או היה לו בה מקום מגורים", המשמשת כאחת החלופות להגדרת "חייב" לפי פקודת פשיטת הרגל. היעדרותו של החייב מן הארץ היא על רקע הצורך בטיפול ואין בה כדי לשלול את זיקתו לארץ, כמי שמתגורר כרגיל בישראל ויש לו מקום מגורים בה.

26. עוד טען החייב כי לא היה מודע לתיק ההוצל"פ עד לשנת 2012 עת שביקש להגיע ארצה, הוא לא קיבל לידיו אזהרה, אישור המסירה לא נסרק לתיק; והוא לא התגורר בכתובת המסירה שצוינה אלא התגורר בכתובת אחרת (ברח' אינשטיין בתל אביב). משלא היה מודע לתיק ההוצל"פ, המשיך בתשלומי המזונות לגרושה בשנים שבהן עבד. אילו ידע, היה משלם ישירות לתיק ההוצל"פ 1,500 ₪ במקום סכום גבוה הרבה יותר ששילם לגרושתו. כיוון שלא ידע על תיק ההוצל"פ גם לא ניסה להסדיר שם את החוב. רק בשנת 2012, כשרצה לבוא לארץ, נודע לו כי הוצא כנגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ ולאחר בירור באמצעות הוריו, נודע לו שקיים תיק הוצל"פ מזונות. אמו של החייב אף הגישה בשמו בקשה לביטול עיכוב היציאה מן הארץ והבקשה נדחתה בנימוק שהעיכוב אינו מונע את כניסתו כי אם את יציאתו. לפי הטענה לא הוסבר לה שעליה להסדיר את החוב או להגיש בקשה לצו תשלומים. למותר לציין כי הפרטים לא נתמכו בתצהיר של האם (וכאמור, גם לא בתצהיר של החייב). צורפו בקשת האם להוצל"פ וכן, ההחלטה הנזכרת. יוער כבר כאן, כי בבקשת האם נאמר כי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

כשהחייב ישלים את שיקומו ויחזור לעבוד, הוא יגיע להסדר עם המל"ל להחזר הכספים שהוא חייב לשלם, כך שנראה על פניו, כי מובן היה לכל, שיש להגיע להסדר בגין החוב (והדבר אף מתבקש).

27. החייב צירף מסמך שאינו מתורגם ועל פי הטענה הוא רשימת תיקים שבהם לחייב חובות בסכומים גבוהים, שנגרמו כתוצאה מהוצאות עבור הקטינה שהתארכה אצלו בחו"ל לתקופות ארוכות.

28. בנוסף טען החייב, כי המל"ל נהג בחוסר תום לב בשיהוי בגביית החוב כאשר אף שהתיק פתוח מדצמבר 1993 לא פעל לגביית החוב, לא הזמין את החייב לחקירת יכולת, ולא הוציא כנגדו פקודת מאסר. רק בשנת 2017 ננקטו הליכי עיקול צד ג' ומומשה קופה ע"ש החייב על סך של כ- 8,000 ₪. עוד טען, כי המשיבים לא התייחסו לנסיבותיו, המצדיקות מתן הפטר מחוב המזונות כפי שהתבקש.

דיון והכרעה

29. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים, אני סבורה כי יש להורות על ביטול ההליך. להלן אבאר טעמיי.

30. ראשית, ואף אם אניח לרגע את העובדה שהחוב היחיד בו עסקינן הוא חוב מזונות ואת שאלת הזיקה לארץ - קשה להלום שחייב ינהל הליך פש"ר "בשלט רחוק" ותוך מסירת מידע במשורה, כשאינו מגיש דו"חות כלכליים ואינו מעמיד עצמו לחקירה ע"י בעל התפקיד; ואף יגיש בקשה להפטר, ללא שיתקיים דיון ותוך פרק זמן קצר ביותר ממועד שניתן צו הכינוס. נוסף על כך, כי החייב מתגורר בחו"ל מזה כ- 27 שנים וממילא יכולת בחינת הדברים וההתנהלות הכלכלית של החייב ע"י המנהל המיוחד, מוגבלת. הדבר רחוק שנות אור מהאופן שבו הליך פש"ר מתנהל וצריך להתנהל. אין בכך כל מרכיב של בחינת ההתנהלות הכלכלית של החייב, כנדרש וכמקובל; ובדרך זו, התכלית השיקומית של ההליך, הופכת למס שפתיים. חייב המבקש לנהל הליך פש"ר, צריך להתכבד ולהעמיד עצמו לטובת ההליך ללא סייגים ולכבד גם את התחייבותו והסכמתו למתן צו עיכוב יציאה מן הארץ. אין להסכים לניהול מעין "משא ומתן מרחוק" על מנת להביא לביטול צו עיכוב היציאה מן הארץ (שהוטל על החייב קודם להליך, במסגרת תיק הוצל"פ מזונות). עוד יש לציין, כי ממילא לפי סעיף 18א לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ס-1980 (הפקודה) וסעיף 16(ב) לפקודה, יש לקיים דיון שאליו יוזמו הנושים, החייב והכנ"ר, בבקשת פשיטת הרגל ובבקשה להפטר. לצורך כך, על החייב להתייצב לדיון (בנוסף לחובתו להתייצב לחקירה אצל המנהל המיוחד).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

31. אשר לזיקתו של החייב לישראל - החייב טוען כי מתקיימת זיקה לפי הסיפא לסעיף (2)2 לפקודת פשיטת הרגל. זו לשון הפקודה:

2. חייב, לעניין פקודה זו, הוא אדם בן שמונה עשרה שנה ומעלה, ללא הבדל אזרחות ובין שמקום מושבו בישראל ובין שלא בישראל, אשר בזמן שהוא עשה, או שנעשה לו, מעשה פשיטת רגל נתקיימה בו אחת מאלה:

- (1) הוא עצמו היה בישראל;
- (2) היה גר כרגיל בישראל או היה לו בה מקום מגורים;
- (3) ניהל עסקים בישראל, בעצמו או על ידי מורשה או מנהל;
- (4) היה חבר בחבר-בני-אדם או בשותפות שניהלו עסקים בישראל."

32. אין חולק כי בעת הגשת הבקשה למתן צו כינוס, המהווה את מעשה פשיטת הרגל, שהה החייב בגינבה בה הוא מתגורר ושם מרכז חייו, כבר משך למעלה מ-27 שנים. יוער כי מבקשות החייב עולה כי הוא אינו מבקש להשתקע בישראל, אלא רק לבקר את הוריו ולחזור לגינבה (ומכאן רצונו להבטיח מתן הפטר מחוב המזונות וביטול צו עיכוב היציאה מן הארץ). לטענת החייב באמצעות ב"כ, יש לראותו כמי "שהיה לו בה מקום מגורים" כאמור בסיפא לס"ק 2 לעיל לנוכח מגורי הוריו בישראל ויש לראותו כעונה על ההגדרה האמורה, בשל כך שהוריו מתגוררים בישראל.

33. בע"א 397/87 יורם גיל נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ פ"ד מד (2) 397 נקבע בקשר עם הזיקה שבסיפא לס"ק (2) - "היה לו בה מקום מגורים" - כדלקמן:

11. חלקו השני של סעיף 2(א)(2) דן, כאמור, בכך שמי שבדקים את מעמדו כחייב אינו נכנס לגדר הקטגוריה של 'מגורים כרגיל בישראל', אך בזמן שעשה או שנעשה לו מעשה פשיטת-רגל, היה לו בה מקום מגורים. בנקיטת לשון 'מקום המגורים' ביקש המחוקק ליצור מבחן שעניינו איננו השהות בישראל תוך כוונה מוגדרת, אלא הדגש הוא קנייני טריטוריאלי, קרי קיומו של מקום הנחשב למקום מגוריו של פלוני. אין הסעיף מדבר על זיקת בעלות דווקא, ועל-כן, יכול המקום להיות בגדר מעון שבו האדם הוא חוכר או בר-רשות. איננה דרושה נוכחות בישראל לצורך מטרה מוגדרת, ודי בכך שיש מקום שהוא מעונו של אדם. משמע, בגדר הסיפא ייתפס גם מי שהוא, למשל, תושב קבע בארץ אחרת, אך מחזיק גם מקום מגורים בישראל בגדר מה שמכונה 'בית שני'. נקטתי לשון מעון - כדי להבחין בין מקום מגורים לבין דירה שנרכשה רק לצורכי עיסקת מקרקעין או השקעה כספית, אך לא נושאת סימן של מקום המגורים האישי של מי שסעיף 2 מתייחס אליו.

בפסק הדין הסקוטי [28] Lloyd v. Sulley (1884) נאמר לעניין זה, כי מקום מגורים (reidence) הוא המקום אליו יכול אדם לפנות ולשוב על נקלה כאל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

מקומו שלו, כל אימת שהוא רוצה בכך, ולישב בו עם משפחתו וכל הסובב אותם."

34. כפי שציין בית המשפט בעניין גיל הנ"ל "שאלת קיומה של זיקת מגורים היא, כאמור, שאלה עובדתית" (ס' 12).

35. בענייננו, לא הונחה תשתית עובדתית שניתן להסיק ממנה זיקה כנדרש. העובדה שהורי החייב מתגוררים בישראל, אינה מלמדת מעצמה כי בכך יש לו "מקום מגורים" במובן הפקודה (ניתן לחשוב למשל, על מצב שבו ההורים מתגוררים בדיר מוגן שאינו מאפשר לאדם נוסף להתגורר עמם או שאין ההורים מעוניינים בכך מטעמים כאלה ואחרים). בבקשתו לצו כינוס שנתמכה בתצהיר, אין החייב מציין דבר בעניין זה. מעבר לכך, לא הוגש כל תצהיר נוסף או אחר. תגובות החייב, לרבות התגובה שבה התייחס לסוגיה זו, לא נתמכו בתצהיר החייב או בתצהיר הוריו ואף אינם כוללים מידע או פירוט כלשהו, מעבר לאמירה הכללית שהוריו מתגוררים בישראל.

36. יש מקום להזכיר בהקשר זה גם את ההסדר הקבוע בחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי תשע"ח-2018. כך קובע סעיף 101 לחוק זה, שכותרת "תחולה":

101. (א) הוראות חלק זה יחולו על הליכי חדלות פירעון לגבי חייב שהוא יחיד (בחלק זה - היחיד).
(ב) לא ייפתחו הליכי חדלות פירעון לפי חלק זה לגבי יחיד, אלא אם כן מתקיים לגביו אחד מאלה:
(1) מרכז חייו במועד הגשת הבקשה לצו לפתיחת הליכים או במועד מוקדם יותר, החל בששת החודשים שקדמו למועד האמור, הוא בישראל;
(2) במועד הגשת הבקשה לצו לפתיחת הליכים יש לו נכסים בישראל או שהוא מנהל עסקים בישראל.

על פניו, החייב אינו עומד בתנאי התחולה לפי חוק זה, שמגביל את התחולה למי שמרכז חייו בישראל בעת הגשת הבקשה או בשישה חודשים שקדמו לכך. כפי שנקבע בע"א 8263/16 אור סיטי נדל"ן מקבוצת ענבל אור בע"מ, אף שחלות הוראות הפקודה "הרי שאין בכך כדי לשלול השפעה פרשנית מסוימת של החוק החדש על המצב המשפטי הקיים" (ניתן ביום 19/3/18 כב' השי' מינץ, סעיף 47).

37. אעיר עוד, כי החייב הגדיל לעשות כשציין בבקשתו לצו כינוס, ככתובת מגוריו, את הדירה השכורה האחרונה שבה התגורר בתל-אביב בטרם שעזב את הארץ, כפי שעודכן בדיווח

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

האחרון למשרד הפנים (על פי תדפיס משרד הפנים שצורף, תאריך הכניסה למען זה הוא ביולי 1992), הדירה ברח' אינשטיין בתל אביב. כאמור, לחייב או אף למשפחתו, אין כל זיקה לדירה הנ"ל. עובדה זו, יש להניח, תרמה, בין היתר, למתן צו הכינוס, באופן שהזיקה לישראל כלל לא נדרשה לבירור. מדובר במידע מטעה, שיכול להצדיק כשלעצמו את ביטול צו הכינוס וההליך.

38. זאת ועוד - גם לגופו של עניין, בהתאם לפסיקה בעניין הפטר מחוב מזונות, אין מקום ליתן הפטר כמבוקש.

39. כידוע, סעיף 69(א) לפקודה קובע כי "צו הפטר יפטור את פושט הרגל מכל חוב בר תביעה בפשיטת רגל, חוץ מאלה: ... (3) חבות לפי פסק דין לחובתו בתובענת מזונות, להוציא מה שהורה בית המשפט במפורש לגבי החבות, במידה שהורה ובתנאים שהורה".

40. ככלל, אפוא, אין בצו ההפטר כדי לפטור את פושט הרגל מחבות לפי פסק דין בתובענת מזונות, לרבות חוב למ"ל שנשא בתשלומי המזונות במקום החייב. אולם לבית המשפט שיקול דעת להורות על הפטר גם מחוב זה.

41. כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון: "על רקע חשיבותו החברתית של מוסד המזונות, מיושם החריג הקבוע בסעיף 69(א)(3) במשורה ובמקרים חריגים בלבד, שבהם נתון החייב במצב קשה, שאינו עתיד להשתפר - בין מבחינה כלכלית, לרבות היעדרם של נכסים בבעלותו ומיצוי יכולת ההשתכרות שלו, בין מבחינת בריאותו הלקויה וגילו המתקדם, בין עקב הימשכות ההליכים בעניינו לאורך שנים רבות, בין לנוכח פגיעה בזכותו לקיום מינימאלי בכבוד, ולרוב - מכל הבחינות הללו גם יחד... לשונו של סעיף 69(א)(3) - בשונה מהוראות אחרות בפקודה - עמומה ומותירה מרחב משמעותי להפעלת שיקול דעתו של בית המשפט בבואו להכריע בדבר גורלם של דמי מזונות בהליך פשיטת רגל" (ע"א 5628/14 סלימאן נ' סלימאן (29/9/16), להלן: עניין סלימאן).

42. במהלך השנים פורטו בפסיקה שיצאה תחת ידי בית המשפט העליון, השיקולים הצריכים לעניין [ראו למשל: רע"א 7940/13 קצ'קה נ' כונס הנכסים הרשמי (29/1/14); ע"א 6456/13 ישעיהו נ' גמזו (3/5/15); ע"א 7092/13 ד.מ. נ' י. מ. (12/10/15) להלן: עניין ד.מ.]. נקבע, כי לעת הפעלת שיקול הדעת יש להביא בחשבון, בין היתר, את השיקולים הבאים: הכנסתו של החייב, כושר ההשתכרות של החייב וצפי לשינוי בעתיד; נכסים שבבעלותו; גילו ומצבו הרפואי; נסיבות היווצרות החוב; הזמן שחלף מעם יצירתו, כאשר ככל שמדובר בחוב מהעבר הרחוק, החוב מאבד מאופיו המקורי ומתקרב יותר במהותו לחוב כספי רגיל; עמדת בעל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

התפקיד; האם בדחיית הבקשה להחלת ההפטר על חוב המזונות תיפגע זכותו של החייב לקיום מינימאלי וכן, שיקול מרכזי הוא תום ליבו של החייב. כפי שנפסק **בעניין סלימאן**, אין זו רשימה סגורה וכאמור, בידי בית המשפט מרחב שיקול דעת משמעותי בהפעלת סמכותו זו.

43. אוסיף, כי עקרון תום הלב חולש על הליך פשיטת הרגל כולו, החל משלב בחינת הבקשה למתן צו כינוס, דרך הכרזת החייב פושט רגל ועד למתן ההפטר. **בעניין סלימאן** נקבע כי "אל השלב הסופי של ההליך, שלב הבקשה למתן הפטר, מתנקז המתח בין האינטרסים של החייב לאלה של הנושים. בשלב זה נבחן תום הלב במבט כולל לאחור, הן ביחס ליצירת החובות והן ביחס להתנהלות החייב לאורך ההליך עצמו, באופן דינמי..."

44. כאמור, תום הלב של החייב הוא שיקול מרכזי בהליך פשיטת הרגל, בכלל והוא שיקול מרכזי בבקשה להפטר מחוב מזונות, בפרט. **בעניין ד.מ.**, נקבע בין היתר, כך:

"41. (ו) ... בעיקר רלבנטית במקרים כגון-דא השאלה: באילו נסיבות נמנע החייב מתשלום חוב המזונות הפסוק? כך, למשל, יש לברר האם היתה לחייב מניעה אמיתית לעמוד בתשלום המזונות, לאחר שנקבעו, או שמא הוא השתמט במכוון מתשלום החוב הפסוק, חרף יכולתו הכלכלית לעשות זאת? במישור זה יש לזכור כי פסיקת המזונות נעשתה על ידי ערכאה שיפוטית לאחר בחינת יכולתו הכלכלית של החייב לעמוד בתשלום דמי המזונות, וכי עומדת לרשות החייב האפשרות לפנות לבית המשפט לענייני משפחה בבקשה להפחית את תשלום המזונות במקרה של שינוי נסיבות המצדיק זאת. מכאן, שבהיעדר פניה לבית משפט כאמור - קמה חזקה בדבר יכולתו הכלכלית של החייב לעמוד בתשלום המזונות, אשר הנטל לסתור אותה ולשכנע כי לא היה בידיו לעמוד בתשלום החוב הפסוק - מוטל על החייב. מטבע הדברים במסגרת הבדיקה האמורה נדרשים, הן הכנ"ר והן בית המשפט, להתחקות אחר יכולתו הכלכלית של החייב, בכוח ובפועל, במועדים הרלבנטיים ליצירת החוב ולהתגבשותו, ולבחון את התנהלותו הכספית של החייב באותה העת, לנוכח קיומו של חוב המזונות.

(ז) בהקשר זה יש מקום לבחון גם את אופן והיקף הפירעון של חוב המזונות בעבר, על ידי החייב. כאן דומה עלי כי יש לתת משקל לשאלה אם החייב עשה מאמצים לפרוע את החוב, או חלקו, ביוזמתו, או שמא החוב נפרע במקצתו רק בעקבות הליכים שנקטו הזכאים למזונות ממנו - לשם גבייתו..."

45. עתה ליישום המבחנים לענייננו - תיק ההוצל"פ נפתח בדצמבר 1993 כשהחייב עזב את הארץ קודם לכן ביולי 1993 (ראו ס' 4 לתצהירו) ומאז, הוא מתגורר בג'נבה. בכל התקופה לא עשה החייב צעד כלשהו על מנת להסדיר את החוב מול המל"ל ולא שילם ולו שקל אחד ע"ח החוב מרצונו. אע"פ כי בתגובה לעמדת הכנ"ר ציין החייב כי לא היה מודע כלל לפתיחת תיק

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

ההוצל"פ בעת שנפתח והדבר נודע לו רק בשנת 2012 (כאמור, הטענה לא נתמכה בתצהיר החייב). אלא שגם אם טענת החייב נכונה, לא נעשה דבר להסדרת החוב גם מאז ועד לפתיחת הליך הפש"ר בשנת 2019 או עד היום, בחלוף כ-7 שנים. אציין כי בחלק מהתקופה לפחות, כך עולה לכאורה מנתונים שסיפק החייב, הוא עבד והתפרנס. קשה לאפשר לחייב להיבנות מהטענה שהמל"ל לא פעל לגביה שעה שהחייב שהה בחו"ל כל השנים הללו (ועד היום). כאמור, המל"ל הצליח לגבות סך של כ-8,000 ₪ במימוש עיקול קופת תגמולים בשנת 2017. בנובמבר 2019 עוכבו ההליכים בהוצל"פ בשל צו הכינוס. סוגיה זו משליכה כאמור, לפי הפסיקה, על תום ליבו של החייב (או נכון יותר, חוסר תום הלב).

46. גם השיקולים הנוספים אותם יש לבחון אינם מטים את הכף לטובת קבלת הבקשה למתן הפטר. כך, לא הוצג דבר באשר לכושר הפירעון של החייב בזמנים הרלבנטיים להיווצרות החוב. התמונה שהוצגה בבקשה באשר ליכולתו הכלכלית של החייב היום, לוקה בחסר ואינה נתמכת בתשתית ראייתית כדבעי. אף אם ניתן ללמוד מן המסמכים שצורפו כי מצבו הכלכלי אינו מן המשופרים, לא פורטו הוצאות החייב באופן שבו לא ניתן לשקול האם ביכולתו לפרוע ולו מקצתו של החוב, או האם דחיית הבקשה תביא לפגיעה בזכותו לקיום מינימלי בכבוד. בהקשר זה אזכיר, כי החייב אינו מגיש דו"חות, כך שאין מידע עדכני שוטף או כל מידע אחר מעבר למפורט בבקשת צו כינוס ובטענות שפורטו בבקשות. מהאישורים המתורגמים שצירף החייב, ניתן ללמוד על הטיפול שהוא מקבל ועל המעקב בו הוא מצוי (על בסיס שבועי), אך לא ניתן לגזור מכך מסקנות מבוררות לגבי יכולת השתכרותו או צפי לשינוי בעניין זה בעתיד. האישורים גם אינם עדכניים. יתר על כן, על פניו, מדובר בחייב שטרם הגיע לגיל הפרישה המקובל בישראל (כאמור, החייב בן 59) ולא הוצגה כל אסמכתא לאי-כושר עבודה או נכות מוכרת בישראל או בשוויץ. לכאורה, טיפול תרופתי יומי ומעקב שבועי אינם מאיינים את יכולתו של החייב להשתכר באופן שיגדיל את הכנסותיו.

47. אין המדובר במקרה הדומה בנסיבותיו למקרים אחרים בפסיקה שבהם ניתן הפטר מחוב המזונות. כך למשל, בעניין קצ'קה ניתן הפטר מחוב המזונות כשהחייב מוכר כנכה בשיעור של 100%; בע"א 6456/13 ישעיהו נ' גמזו ניתן הפטר לחייב בין היתר בשים לב לגילו (בן 77) ולהימשכות הליך הפש"ר במשך למעלה מ-12 שנים. מנגד, במקרים שבהם החייב אינו בגיל פרישה ולא הוכח כי החייב לוקה בבריאותו באופן משמעותי כך שהוא נטול כושר השתכרות או לא הוכר כנכה בשיעור משמעותי (נכות תפקודית) - לא ניתן הפטר מחוב המזונות, גם אם תיק ההוצל"פ נפתח לפני 20 או 30 שנים [ראו למשל: פש"ר 14-09-1255 הראל נ' כונס נכסים רשמי תל אביב מיום 24/9/16; פש"ר (י-ם) 12-09-5143 נחמני נ' כונס הנכסים הרשמי מיום 22/2/17; פש"ר 11-05-22140 גטניו נ' הכנ"ר מיום 31/8/16; פש"ר 14-10-43709 אברהם נ' ...]

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 19-09-26662 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

כנ"ר מיום 3/5/17. מקובלת עלי עמדת המל"ל כי חלוף הזמן אינו יכול לשמש כגורם מכריע למתן הפטר מחוב המזונות, שכן מדובר בתמריץ שלילי, המנוגד למדיניות המשפטית הראויה בעניין זה, כפי שהתווה בית המשפט העליון.

48. החייב בן 59 ובתו, שלטובתה נפסקו המזונות, היא בת למעלה מ-30 שנים כיום. אכן, מדובר בחוב עבר ובבית בגירה אך עדיין, בהינתן הפסיקה הרלבנטית, החייב אינו מצוי "בשורה אחת" עם המקרים החריגים שבהם ניתן הפטר גם מחוב מזונות. החייב צעיר יחסית. החייב טוען לבעיות רפואיות שונות אך בשונה מהמקרים "הרגילים", אינו יכול להצביע על נכות מוכרת ע"י המל"ל. אף לא הוצגו גם מסמכים רשמיים אחרים שעולה מהם נכות המוכרת בשוויון ומה שיעורה של הנכות התפקודית, ככל שקיימת. כאמור, יש קושי לבחון את הדברים נכוחה כשהחייב מתגורר במדינה אחרת, אף אינו מתייצב לחקירה, אינו מגיש דו"חות ובהעדר תשתית ראייתית רלבנטית מניחה את הדעת.

49. נמצא, אפוא, באיזון בין מכלול השיקולים הרלבנטיים לעניין, כי אין מדובר במקרה חריג המצדיק מתן הפטר מחוב המזונות. משעה שהחוב היחיד עליו הצהיר החייב והוגשה תביעת חוב בגינו, הוא חוב המזונות שאינו בר הפטר - מקובלת עלי עמדת המנהל המיוחד, המל"ל והכנ"ר כי אין תועלת בהליך הפש"ר. גם מטעם זה לבדו ובוודאי בהצטרף השיקולים האחרים שנזכרו, יש להורות על ביטול צו הכינוס.

50. מקובלת עלי עמדת המל"ל כי תרופתו של החייב היא בהליך ההוצל"פ. טענות החייב לגבי ביצוע תשלומים כאלה ואחרים או לגבי יכולות התשלום, צריך שייטענו בהליך לשכת ההוצל"פ. כאמור, המל"ל פתח את הדלת להידברות על מנת להגיע להסדר שיאפשר לחייב לבקר בארץ את הוריו המבוגרים, מן הראוי שהחייב ינצל את היד המושטת לעברו (מבלי שיש בכך כדי לחייב את המל"ל בדבר).

סוף דבר

51. לאור כל האמור, צו הכינוס מבוטל.
צו עיכוב היציאה מן הארץ שהוצא מכוחו של הליך זה (בלבד) יעמוד בתוקפו למשך 60 ימים מהיום, ואז יבוטל.
הדיון הקבוע ליום 18/3/21 מבוטל.

המזכירות תדוור לצדדים, לרבות המל"ל.

ניתנה היום, כ"ג חשוון תשפ"א, 10 נובמבר 2020, בהעדר הצדדים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פס"ר 26662-09-19 שפס נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

יעל בלכר, שופטת